

STARE PROMETNE POVEZAVE MED ŠKOFJO LOKO IN FREISINGOM

Škofja Loka je bila dolga stoletja tesno povezana s Freisingom, sedežem zemljiškega gospoda, freisinškega škofa. Vzdrževati zvezo med obema mestoma ni bila v tistih časih malenkost. Saj je Škofjo Loko in Freising delila ne samo velika razdalja — zračna črta med obema krajema znaša daleč preko 300 km — marveč tudi ogromna gmota nekoč težko prehodnih Alp, ki so ločile obe mesti. Toda povezava Freisinga s Škofjo Loko je bila nujna, če je hotel zemljiški gospod imeti praktične koristi od oddaljenega gospostva. Navzlic skromnim prometnim sredstvom, ko je bil popotnik v glavnem navezan samo na osedlanega konja, v najboljšem primeru na konjsko vprego, govore viri o škofih, ki so obiskovali Škofjo Loko, še v večji meri o komisarjih, ki jih je zemljiški gospod leto za letom pošiljal v Škofjo Loko, da so prevzemali obračune donosnega gospostva in skušali miriti nezadovoljne podložnike. Pa tudi iz Škofje Loke je vodila pot posameznike v Freising. Med temi niso bili samo loški vodilni nameščenci, ki so hodili poročat škofu o razmerah na loških tleh, marveč tudi loški podložniki, ki so kot tlačani tvorili razno blago v določenih dobah prav do Freisinga.

Tlaka loških podložnikov v primeri z drugimi podložniki po slovenskem ozemlju ni bila posebno huda. Gospostvo je bilo pač zelo obsežno in je bilo zato delovne sile na pretek, na drugi strani pa zemljiški gospod, razen v najstarejšem razdobju, ni obdeloval kaj prida zemlje v lastni režiji. Obdelovanje zemlje v tlaki torej skoraj ni prihajalo v poštev. Pač pa je bila pomembna tlaka v obliki *tovorjenja*. Tovorniki so povezovali obe freisinški gospostvi na kranjskih tleh, loško in klevevško, obenem so pa prevažali blago tudi daleč prek ožjih kranjskih meja.

Med dajatvami, ki jih je dobival zemljiški gospod na dolenjski posesti, je bilo zlasti važno *vinu*. Viške tega blaga je dal zemljiški gospod v glavnem prevažati v Škofjo Loko. Tod so ga spravljali v promet skupno z vinom, ki ga je gospostvo pridelalo na loškem ozemlju. Na loških tleh je bilo namreč nekoč razvito tudi vinogradništvo in to zlasti na Šmarjetni gori in na Kamnitniku. Ta gospodarska panoga je bila tako močna, da so bili viničarji, ki so obdelovali škofove vinograde, dodeljeni posebnemu, gadmarskemu uradu; ta je zajemal razen kmetij v Stražišču tudi celotna naselja okrog Škofje Loke, in sicer Vincarje, Binkelj, Trnje in Moškrin. Vinogradništvo je na loškem ozemlju začelo upadati po vsej verjetnosti že v 13. stoletju. Okrog 1360 omenjajo viri vinograde le še na Kamnitniku in na Šmarjetni gori. Medtem ko so kamnitniški vinogradi kmalu po 1360 propadli, so se v območju Šmarjetne gore obdržali nekoliko dalj; vendar je tudi tod vinogradništvo kot osnovna gospodarska panoga med 16. stoletjem povsem izginilo.¹

Bolj kot prevažanje vina z Dolenjskega je težilo tlačane oskrbovanje freisinskega škofa s tako imenovanimi *sladkimi vini* in raznimi *južnimi sadeži*. Škof je namreč leto za letom naročal to blago predvsem za svoje potrebe, večkrat pa tudi za svoje ožje znance oziroma sorodnike (npr. škof Filip 1511 za svojega brata palatinskega grofa Ludovika in za bratranca bavarskega vojvodo Viljema²). Vino je nakupoval navadno loški kašar, včasih se omenja tudi poseben nastavljenec, ki je imel v oskrbi vinsko klet (weinman, npr. 1579).³ V največji meri so nakupovali v ta namen rebulo, pogosto se pa omenja med temi vini tudi črnikalec, vipavec, izjemoma tudi refoško. Med južnim sadjem naletimo na kostanj (npr. 1483),⁴ na mandeljne, fige, razne rozine (npr. 1516,⁵ 1552⁶). Sicer so pa zalagali škofa še z drugimi najrazličnejšimi predmeti. Tako so škofu tvorili nekajkrat kunje kožice (npr. 1552: 15 dobrih, 25 slabših, le malo kasneje 100 najboljših⁷), pa jelenje kože (1631⁸). Škofa so zalagali tudi z loškim platnom (npr. 1521,⁹ 1531¹⁰). Izjemoma so mu tvorili marelična drevesa (npr. 1629¹¹) in preproge (npr. 1531¹²), dobavljali so mu pa tudi konje (1531 turškega ali huzarskega;¹³ 1637 petletnega belca, triletnega rjavca¹⁴).

Tlaško tovorjenje po bližnjem ozemlju je zadevalo po določenem redu podložnike najrazličnejših uradov na loških tleh. Drugače je bilo s prevažanjem blaga za škofove potrebe, ki se je zbiralo v Škofji Loki. Iz urbarja 1501 je razvidno, da so to blago iz Škofje Loke dalje tedaj tvorili samo podložniki bitenjskega urada. Za to opravilo jim je pripadala določena odškodnina, razen tega so pa bili za tisto leto oproščeni v glavnem vsake druge tlake.¹⁵ Urbar iz 1501 ne določa, koliko tovarnikov je moralo iti na pot vsako leto. Število tovarnikov je bilo pač odvisno od količine blaga. V 17. stoletju je prišlo prav glede vprašanja števila obveznikov do sporov. Medtem ko je stalo zemljiško gospostvo na stališču, da veže ta dolžnost vsako leto 16 bitenjskih podložnikov, so le-ti trdili, da morajo na to pot le štirje kmetje iz tega urada (npr. 1609¹⁶). Da Bitenjci niso uspevali v svojem stališču, kaže primer iz 1637, ko so bili le-ti dolžni iti na pot s 24—26 tovari.¹⁷

Sčasoma so k temu tovorjenju pritegnili tudi tako imenovane *vidmarje*. Izraz vidmar je imel v loških virih dvojen pomen. Iz urbarja 1501 je sklepati, da so bili vidmarji cerkveni podložniki; le-ti so imeli določene obveznosti tudi do loškega gospostva. Na loškem ozemlju je bilo takrat 15 cerkvenih podložnikov. Dva od njih sta bila tedaj označena z značilnim priimkom Widmer (v Poljanah in na Križni gori).¹⁸ Podložnik Vidmar v Poljanah je bil naseljen na kmetiji, kjer se še danes pravi Na Vidmu.

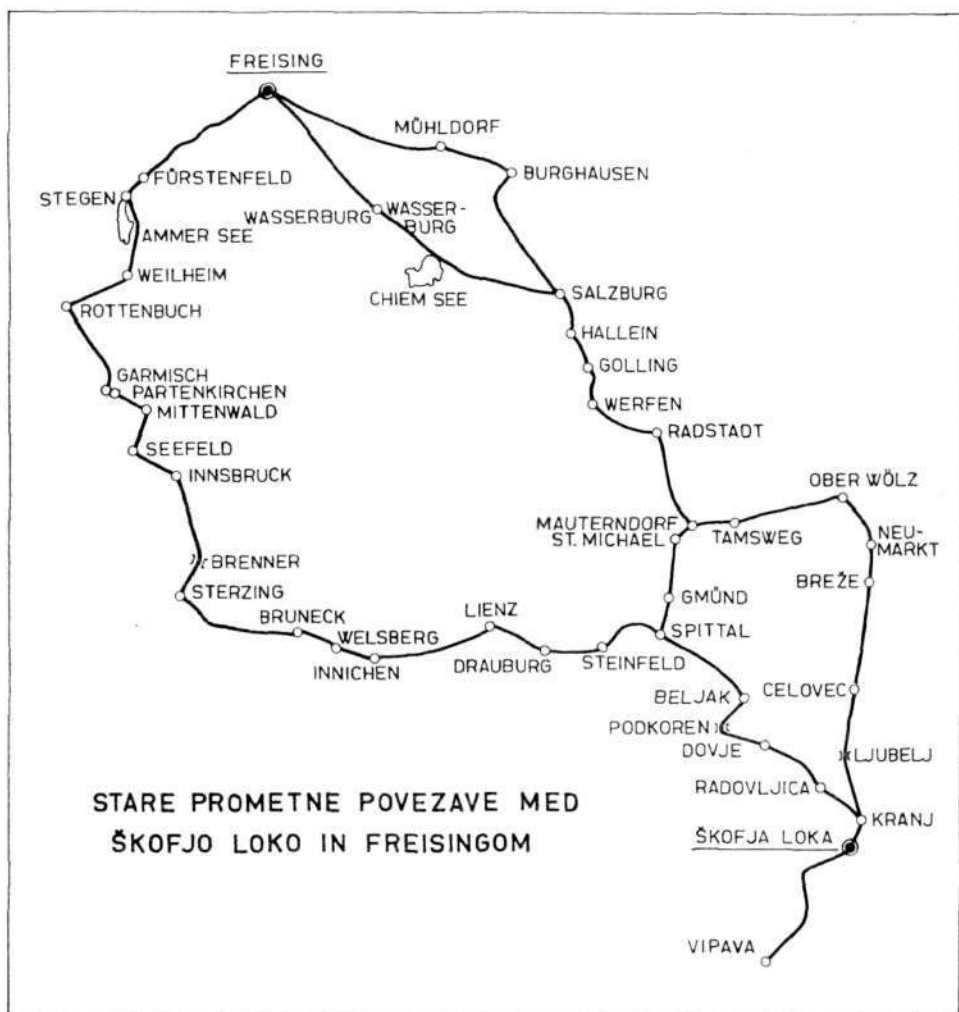
V 16. stoletju pa je v loških virih uporabljen termin vidmar za tiste podložnike, ki naj bi morali vzdrževati oklepnega konja in se oboroženi udeležiti pohoda ob sklicu deželne vojske. Loški oskrbnik Baltazar Siegesdorfer (oskrbnik 1525—1529¹⁹) je namreč glede na deželne potrebe na hitro pritegnil k vojaški službi nekatere loške podložnike, med njimi tudi poljanskega Vidmarja in Šefertnika, ki bi spočetka kot tovarniki prevažali blago za potrebe vojske. Od tovarnikov naj bi se prelevili v oborožence z oklepnimi konji. Toda praksa je pokazala, da te dolžnosti niso premogli niti gospodarsko, imeli pa niso tudi telesne sposobnosti.²⁰ Tako so že 1539 izjemoma prispevali v ta namen samo določeno vsoto denarja,²¹ trajno pa so bili oproščeni stare obveznosti v prvih desetletjih 17. stoletja.²²

Vidmarji so bili sicer rešeni hude vojne obveznosti z oklepnimi konji, toda spomin na njihovo tovarniško dolžnost je ostal tako živ, da jih je gospostvo pritegnilo k tovorjenju v daljavo.²³ Do l. 1640 so se tem tovarnikom pri-

ključili še podložniki iz žirovskega, hlevnovrškega, hotaveljskega, poljanskega, javorskega in godeškega urada.²⁴

Te tovornike označujejo viri z izrazom *welzerji*. Ime so dobili po kraju Ober Wölz na Zgornjem Štajerskem, središču ondotnega freisinškega zemljiškega gospostva. Oznaka dokazuje, da so tvorili spočetka blago vsaj do tega kraja. Vsekakor lahko sodimo, da so ubirali najbližjo možno pot, tj. tisto, katere se je držal 1536 loški kaščar, ko je šel osebno v Freising, da poda obračun.²⁵ Od Škofje Loke so torej potovali prek Kranja in Tržiča na Ljubelj, od koder so se spustili na Celovec. Dalje jih je pot peljala proti Št. Vidu in od tam na Breže in Neumarkt. Nato so prišli v Pomurje, kjer so dosegli Ober Wölz. Zelo verjetno so tod svojo pot zaključili in predali tovore mogoče svojim tovarjšem freisinškim podložnikom iz ondotnega gospostva.

Iz urbarja 1501 je razvidno, da so tedaj *welzerji* tvorili blago še dalje do *Mauterndorfa* na Salzburškem,²⁶ kamor so dospeli prek Tamswega. S podalj-

šanjem tovarniške poti do Mauterndorfa pa smer iz Škofje Loke prek Ljubelja ni bila več najbližja. Pogled na karto kaže, da je bilo mogoče doseči Mauterndorf tudi v smeri čez Koren. Za to pot se je odločil npr. škofov odposlanec 1518,²⁷ te smeri so se držali loški tovarniki-tlačani npr. 1649.²⁸ Ta pot je vodila iz Škofje Loke prek Radovljice na Dovje, ki je bilo vključeno v loško gospostvo. Čez Koren so se tovarniki spustili v Beljak in dosegli Spittal ob Dravi. Tam so zakrenili proti severu in dospeli v Gmünd ob reki Lieser, ki so ji sledili navzgor, nato so prekoračili razvodje in prispeli v St. Michael ob zgornji Muri, od koder ni bilo več daleč do Mauterndorfa.

Kot kaže podatek iz 1649, so v Mauterndorfu prevzeli tovore za plačilo najeti tovarniki, ki so poskrbeli za transport blaga do Halleina na Salzburškem.²⁹ Od tam dalje so bili mogoče k tovarništvu pritegnjeni že bavarski freisinški podložniki. Seveda bi bilo za zemljiškega gospoda mnogo ugodneje, če bi mogel zadolžiti s transportom loške podložnike vse do *Freisinga*. Toda taki poskusi so le deloma uspevali. Tako omenja vir iz 1596, da so loški podložniki včasih tvorili še dalje od Mauterndorfa.³⁰ Podatek iz 1619 priča, da je bilo tedaj 16 bitenjskih welzerjev dolžno tvoriti vino vse do *Freisinga*.³¹ Enako posnemamo iz drugega vira, da je moralo 12 loških vidmarjev tvoriti blago prav tako do *Freisinga*.³² Toda hkrati razberemo iz virov, da je imelo gospostvo zaradi tega tvorjenja s podložniki stalne težave. Tako npr. 1618 Bitenjci nikakor niso hoteli nadaljevati poti iz Mauterndorfa do Salzburga.³³ Leta 1649 je loški oskrbnik zaman zlepa in zgrda pregovarjal tlačane, da bi nadaljevali pot do *Freisinga*.³⁴ Podatek iz 1670 priča, da od tedaj loški vidmarji niso več tvorili do *Freisinga*, pač pa so na ta račun gospostvu plačevali določeno vsoto denarja.³⁵

Odpor loških tlačanov je zelo razumljiv. Saj Mauterndorf ni bil niti na pol pota do *Freisinga*. Pot je bilo treba nadaljevati prek Tur na Radstadt in Werfen, dalje ob reki Salzach navzdol prek Gollinga in Halleina na Salzburgu. Od Salzburga dalje so uporabljali do *Freisinga* dve smeri. Ena je vodila čez Burghausen in Mühlendorf, druga mimo Chiemskega jezera čez Wasserburg (1518,³⁶ 1593³⁷).

Včasih je zemljiški gospod usmerjal loške tovarnike tudi na druga pota. Iz računske knjige 1437 npr. izvemo, da so tedaj tvorili z 12 konji rebulo in platno v Judenburg, ki leži blizu Ober Wölza. Deset tovorov rebule so pa odpremili še dalje prav do Dunaja,³⁸ kjer je imel freisinški škof svojo posest.

Če so se tovarniki-tlačani držali najbližje smeri, ki naj jih pripelje do cilja, je *gospoda* ubirala tudi druga pota. Tako je npr. 1518 škof poslal Hausnerja v svoja gospostva, kjer naj bi prevzel obračune. V družbi loškega oskrbnika je obiskal vsa važnejša središča raztresene freisinške posesti. Pot ju je peljala iz Škofje Loke verjetno prek Jezerskega v Železno kaplo, od tam pa v Velikovec in čez Grebinj v Breže in Ober Wölz. Iz Ober Wölza sta zakrenila proti Rotenmannu in Waidhofnu, sedežu ondotne freisinške posesti. Nedaleč od tam sta se ustavila v Ulmerfeldu, središču tamkajšnjega freisinškega gospostva. Nato sta dosegla Donavo, ob kateri je tudi ležalo freisinško ozemlje; pri Kremsu je imela freisinška škofija majhno gospostvo s središčem v Hollenburgu, vzhodne od Dunaja pa večjo posest s sedežem v Groß Enzersdorfu.³⁹

Od časa do časa je prihajal na obisk v Škofjo Loko tudi *freisinški škof*. Dva teh škofov je v Škofji Loki celo doletela smrt. Škof Leopold je 1381 utonil v Selščici, kamor je padel s konjem preko nezavarovanega kamnitega mostu;

pokopan je v nunski cerkvi. Le malo kasneje (1412) je našel v Loki grob škof Konrad V., ki ga je na gradu umoril njegov lakomni sluga. Pokopan je v starološki župni cerkvi.⁴⁰ Sicer pa govore o škofovih obiskih poročila iz najrazličnejših stoletij srednjega in novega veka, ki so pa tako skopa, da je v njih le redko najti podrobnosti.

Zato je tem dragocenejši vir iz l. 1698, ki opisuje obisk našega znanca iz Visoške kronike, škofa Johanesa Franciska (vladal 1695—1727). Iz Freisinga je odpotoval 16. avgusta s številnim spremstvom, med katerim ni manjkalo škofovega osebnega zdravnika. Pot jih je peljala po stari tovarniški smeri čez Salzburg, Mauterndorf, Ober Wölz, Breže, Gosposvetsko polje v Celovec in prek Ljubelja v Trzič. Čez dvajset dni so prispeli v Kranj. Pri ondotnih kapucinih so se udeležili maše in bili gostje na kosilu. Zvečer so odpotovali proti Škofji Loki. Tod je bil sprejem nadvse veličasten.⁴¹ O tej slovesnosti je pisal A. Dimitz.⁴² Škofu je jezdilo naproti daleč izven mesta loško plemstvo in 11—12 vazalov s služinčadjo. Pri mestnih vratih je škofa sprejelo mestno svetovalstvo, mestni sodnik pa je škofa pozdravil z nagovorom, nakar mu je izročil ključe mestnih vrat. Na Placu je škofa pričakalo meščanstvo, kakih sto oseb je bilo oboroženih od nog do glave. Med streljanjem iz topov na gradu in med pokanjem pušk v mestu se je škof s spremstvom, v katerem je bilo kakih 30 oseb, napotil na grad,⁴³ kjer so v grajski kapeli zapeli Te Deum. V Škofji Loki je škof ostal nekaj dni, ki jih je prebil po določenem načrtu.

6. septembra je škof maševal v Stari Loki.

7. septembra je dopoldne prevzel obračun loškega oskrbnika in povabil na kosilo med drugim ustanovitelja Ajmanove graščine Lampfritzhaima in poljskega župnika. Popoldne je prevzel obračun loškega kaščarja

8. septembra je maševal v Crngrobu.

9. septembra je maševal pri nunah, ki jih je po maši obiskal. Pri kosilu je bil med drugimi navzoč mladi Oblak, puštalski gospod, s katerim je škof obravnaval vprašanje menjave denarja. Popoldne je škof odpotoval v Ljubljano.⁴⁴ V en voz so bili vpreženi trije pari konj, v drugega dva.⁴⁵

10. septembra je škof v Ljubljani ogledoval cerkve in kosil pri stškem prelatu; zvečer se je vrnil v Škofjo Loko.

11. septembra je prevzel na gradu poklon, kakršnega so ob vsakokratnem nastopu novega škofa bili dolžni prispevati v denarju podložniki; popoldne je sklical konferenco.

12. septembra je maševal v šentjacobski cerkvi. Po maši so nadaljevali s konferenco. Na kosilo so bili med drugimi povabljeni stiški prelat, arhidiakon iz Ljubljane, kapucinski gvardijan iz Kranja, župnika iz Stare Loke in Poljan, v Škofji Loki naseljeni Benečan trgovec Zinetti itd.

13. septembra je škof s svojimi odpotoval iz Škofje Loke v spremstvu vseh župnikov v loškem gospostvu in drugih odličnikov proti Kranju. Maša je bila spet pri kapucinih, kjer so tudi zajtrkovali. Iz Kranja so odpotovali na Gorenjsko. Pratež je počakal v Lescah, drugi so se odpravili na Bled, kjer sta škofa ob streljanju sprejela glavar ondotnega gospostva Gallenfels in njegov brat stiški prelat. Škof je bil odlično pogoščen.

14. septembra so nadaljevali pot proti Dovjemu, ki je bilo vključeno v loško gospostvo. Na Dovjem so kosili in prevzeli poklon ondotnih podložnikov iz rok župana. Še isti dan so nadaljevali pot do Podkorena, kjer so se nastanili v ondotni mitnici.

15. septembra so krenili po naporni poti čez Koren, se usmerili proti Beljaku in kosili v Bistrici.

16. septembra so nadaljevali pot čez Spittal ob Dravi in prišli prek Ortenburga v Steinfeld.

17. septembra so dospeli prek Zgornjega Dravograda do Lienza na Tirolskem.

18. septembra so bili spet na freisinških tleh v Pustertalu.

19. septembra so se ustavili v Innichenu, središču odotne freisinške posesti.

21. septembra so nadaljevali pot in so preko Welsberga dospeli v Bruneck.

22. septembra so dosegli Mitterwald zahodno od Brunecka.

23. septembra so potovali prek Brennerja in dospeli v Innsbruck; v Seefeldu so dosegli freisinško posest na Bavarskem. Naslednjega dne so potovali po freisinških tleh čez Mitterwald v Partenkirchen in Garmisch. V nadaljevanju poti so zapustili freisinško ozemlje. Pot jih je vodila čez Rotenbuch v Weilheim, nato v Stegen na severni konici Ammerskega jezera, dalje ob reki Amper navzdol do Fürstenfelda zahodno od Münchna. Od tam ni bilo več daleč do Freisinga, kamor so se vrnili po dobrih 40 dneh potovanja.⁴⁶

Potovanje škofa Johanesa Franciska se je zavleklo zaradi krožne smeri in podaljšanja bivanja v gosposčinskih središčih, zlasti v Škofji Loki. Vendar kažejo podatki o potovanjih raznih odposlancev, ki so ubirali pot v najkrajši smeri, da so prevalili razdaljo od Freisinga do Škofje Loke, ki traja danes z brzovlakom 10—11 ur, v kakih 11 dneh. Dosti več časa so potrebovali tovarniki-tlačani, ki so morali premagovati ogromne razdalje z živinčeti. Težko otovorjena družba je mogla seveda le počasi napredovati.

Opombe

1. P. Blaznik, Urbarji freisinške škofije, SAZU 1963, str. 76. — 2. KM (= Kreisarchiv v Münchnu), Rep. 53, fasc. 42, št. 1. — 3. KM, fasc. 38, št. 203. — 4. Diöcesanarchiv v Münchnu, 8°, fasc. 61, f. 139'. — 5. KM, Rep. 53, fasc. 42, št. 2. — 6. KM, Rep. 53, fasc. 42, št. 8. — 7. KM, Rep. 53, fasc. 42, št. 8. — 8. KM, fasc. 42, št. 219. — 9. KM, fasc. 46, št. 332. — 10. KM, Rep. 53, fasc. 42, št. 6, f. 250'. — 11. KM, fasc. 42, št. 219. — 12. KM, Rep. 53, fasc. 42, št. 6. — 13. KM, Rep. 53, fasc. 42, št. 6. — 14. KM, fasc. 45, št. 272. — 15. P. Blaznik, Urbarji, o. d., str. 114. — 16. KM, fasc. 43, št. 235. — 17. KM, fasc. 45, št. 272. — 18. P. Blaznik, Urbarji, o. d., str. 331. — 19. KM, Rep. 53, fasc. 42, št. 4, 5. — 20. KM, fasc. 41, št. 211. — 21. KM, fasc. 40, št. 209. — 22. KM, fasc. 40, št. 209. — 23. KM, Rep. 53, fasc. 297, št. 9. — 24. Arhiv Slovenije Gr. A. II, Prošnje in pritožbe, str. 269, 270, 310, 311. — 25. KM, Rep. 53, fasc. 295, št. 35. — 26. P. Blaznik, Urbarji, o. d., str. 352. — 27. KM, Rep. 53, fasc. 295, št. 25. — 28. KM, fasc. 46, št. 332. — 29. KM, fasc. 46, št. 332. — 30. KM, fasc. 35, št. 186 A. — 31. KM, Rep. 53, fasc. 297, št. 4. — 32. KM, Rep. 53, fasc. 297, št. 9. — 33. KM, fasc. 48, št. 355. — 34. KM, fasc. 46, št. 332. — 35. KM, Rep. 53, fasc. 297, št. 9. — 36. KM, Rep. 53, fasc. 295, št. 25. — 37. KM, fasc. 37, št. 201. — 38. P. Blaznik, o. d., str. 284. — 39. KM, Rep. 53, fasc. 295, št. 25. — 40. P. Blaznik, Na obisku v Freisingu, Loški razgledi 1, 1954, str. 62. — 41. KM, fasc. 3, št. 19. — 42. Mittheilungen des historischen Vereines für Krain, 1863, str. 100—101; Dimitzu je kot vir služilo poročilo namestnika kranjskega vice-doma barona Wolfa pl. Strobhlofa cesarju Leopoldu I. z dne 18. 8. 1968; kot je razvidno iz našega vira se datumi povsem ne ujemajo. — 43. A. Dimitz, o. d., str. 101. — 44. KM, fasc. 3, št. 19. — 45. A. Dimitz, o. d., str. 101. — 46. KM, fasc. 3, št. 19.

Zusammenfassung

DIE EINSTIEGEN VERKEHRSVERBINDUNGEN ZWISCHEN ŠKOFJA LOKA UND FREISING

Die Verkehrsverbindungen zwischen Škofja Loka als dem Mittelpunkt der Freisinger Herrschaft in Oberkrain und Freising, dem Sitz des Grundherrn, waren mehrere Jahrhunderte lang recht lebhaft. Die herkömmlichste Verbindung mit Freising führte über Mauterndorf, und dies in zwei Richtungen. Man konnte Mauterndorf einerseits über den Loiblpaß, Klagenfurt, St. Veit, Neumarkt, Ober Wölz und Tamsweg, andererseits über Dovje, den Wurzenpaß, Villach, Spittal an der Drau, Gmünd und St. Michael erreichen. Von Mauterndorf ab ging der Weg über die Tauern, erreichte durch Radstadt die Salzach und dann flußabwärts, an Werfen, Golling und Hallein vorbei, Salzburg. Hier teilte sich der Weg. Man setzte die Reise nach Freising entweder über Burghausen und Mühldorf oder über Traunstein, am Chiemsee vorbei und durch Wasserburg fort.

Der Weg nach Mauterndorf war den Frohndienst leistenden Säumern aus Škofja Loka gut bekannt. Sie transportierten Jahr für Jahr für den Freisinger Bischof insbesondere süßen Wein und Südfrüchte, vorerst bis Ober Wölz, nach dem man sie Wölzer nannte, zumindest seit dem Jahre 1501 auch noch weiter bis Mauterndorf. Die Bemühungen des Freisinger Bischofs, die Säumer aus Škofja Loka für die Verfrachtung bis Freising selbst zu verpflichten, hatten nur teilweisen Erfolg. — Aus Škofja Loka reisten nach Freising des öfteren auch die führenden Angestellten, die zuweilen am Sitz des Grundherrn selbst persönlich Rechenschaft ablegten. Noch vertrauter war dieser Reiseweg den Kommissaren, die der Bischof Jahr für Jahr nach Škofja Loka beorderte, wo sie die Abrechnungen übernahmen und die unzufriedenen Untertanen zu beruhigen suchten. Von Zeit zu Zeit begab sich auch der Freisinger Bischof selbst auf die Reise nach Škofja Loka. Eine Quelle aus dem Jahre 1698 beschreibt ins einzelne gehend die Reise des Bischofs Johannes Franziskus, der für den Rückweg nach Freising die Variante von Spittal an der Drau aus wählte und über Lienz, das Pustertal, Bruneck und den Brenner Innsbruck erreichte. Aus Innsbruck führte der weitere Weg den Bischof über Partenkirchen und Garmisch, am Ammersee vorbei, die Ammer entlang nach Fürstenfeld und schließlich von hier nach Freising.

Bei den bescheidenen Verkehrsmitteln jener Zeiten, wo der Reisende hauptsächlich auf das gesattelte Pferd und bestenfalls auf ein Pferdegespann angewiesen war, benötigte man für den Weg von Škofja Loka nach Freising auf der kürzesten Strecke etwa 11 Tage.